

शिक्षकांसाठी सूचना प्रथम भाषा : मराठी - इयत्ता : तिसरी

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८

इयत्ता - तिसरी, विषय : मराठी

लेखी	तोंडी	एकूण गुण
३०	१०	४०

शिक्षकांसाठी महत्त्वाचे :

- शासन निर्णय दि. १४ जुलै २०१७ नुसार 'प्रगत शैक्षणिक महाराष्ट्र' कार्यक्रमातील चाचण्यांतून त्या त्या इयत्तांच्या क्षमतांबरोबरच प्रत्येक विद्यार्थ्यांने शिकण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मूलभूत क्षमतांच्या संपादणुकीची पडताळणी करणे आवश्यक आहे.
- राज्यात '१००% विद्यार्थ्यांचा मूलभूत वाचन क्षमता विकास कार्यक्रम' कार्यान्वित झाला आहे. या कार्यक्रमात प्रत्येक विद्यार्थ्यांला मूलभूत वाचन क्षमता प्राप्त होण्यासाठी विद्यार्थिनिहाय कृती कार्यक्रम घेण्यात येत आहे. संकलित चाचणी-२ द्वारे त्या त्या इयत्तेच्या क्षमतांबरोबरच प्रत्येक विद्यार्थ्यांची मूलभूत वाचन क्षमता पडताळून पाहणे अपेक्षित आहे.
- इयत्ता दुसरी ते आठवीच्या प्रश्नपत्रिकांमध्ये प्रकट वाचनासाठी दिलेले उतारे प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या केवळ मूलभूत वाचन क्षमतेची पडताळणी करण्यासाठी आहेत. शिक्षक सूचना पत्रिकेत दिलेल्या निकषानुसार त्यासाठी गुणदान करावे.
- प्रत्येक इयत्तेत मूलभूत वाचन क्षमतेसाठी ५ गुण (मोठ्या आवाजात वाच) व मूलभूत लेखन क्षमतेसाठी ५ गुण (शब्द ऐकून लिही) असे एकूण १० गुण मूलभूत क्षमतांवर आधारित प्रश्नांसाठी आहेत.
- इयत्तानिहाय समजपूर्वक वाचन क्षमता तपासण्यासाठी स्वतंत्र गद्य/पद्य उतारा देण्यात आला आहे. तो प्रत्येक मुलाला वाचायला द्यावा व शिक्षक सूचना पत्रिकेतील निकषानुसार गुणदान करावे.

लेखी प्रश्नांबाबत शिक्षकांना सूचना

प्र. १) शब्द ऐकून लिही.

(गुण ५)

क्षेत्र : लेखन (श्रुतलेखन)

उद्दिष्ट : जोडाक्षरसहित व जोडाक्षरविरहित शब्दांचे लेखन तपासणे.

- सूचना :
- यादीतील शब्द मोठ्याने व स्पष्ट वाचावा. शब्दाचा अर्थ लक्षात यावा म्हणून शब्द सलग वाचावा.
  - मग २ सेकंद थांबून शब्द पुन्हा वाचावा.
  - मुलांचा शब्द लिहून झाल्यावर त्यांना शब्द तपासण्याची सूचना देऊन शब्द पुन्हा एकदा वाचावा.

शब्द :

१) कागद	२) खजिना
३) वैभव	४) जंगल
५) माणूस	६) संध्याकाळ
७) शक्ती	८) प्रयोग
९) पवनचक्की	१०) गैरेज

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८ : शिक्षकांसाठी सूचना : इयत्ता - तिसरी : विषय - मराठी : (१)

गुणदान : प्रत्येक योग्य शब्दास अर्धा गुण याप्रमाणे गुणदान करावे.

हा प्रश्न तपासताना पुढील बाबी लक्षात घ्याव्यात. शब्द सलग लिहिला असेल व लेखननियमांनुसार बरोबर असेल तरच गुण द्यावा. उदा. 'वैभव' ऐवजी 'वयभव'/'गैरेज' ऐवजी 'ग्यारेज', 'शक्ती' ऐवजी 'शकती' असे लिहिल्यास गुण देऊ नयेत.

प्र. २) खालील उतारा मनात वाच आणि प्रश्नांची उत्तरे लिही.

(गुण ५)

योग्य उत्तरे व गुणदान

अ) (२) गुरुजी

(गुण १)

ब) गुरुजी पप्पूचे बोलणे शांतपणे ऐकत होते/ ते पप्पूला थोडेसुद्धा

(गुण २)

रागावले नाहीत/ त्याला जवळ बोलावले/ प्रेमाने विचारले.

(अशा आशयाची कोणतीही दोन वाक्ये लिहिल्यास २ गुण द्यावेत.

एक वाक्य लिहिल्यास १ गुण द्यावा.)

क) चालताना नकळत पप्पूचा पाय रोपावर पडला ही चूक झाली.

(गुण २)

चालताना त्याचे लक्ष नव्हते.

(यापैकी कोणतेही एक वाक्य लिहिल्यास १ गुण द्यावा),

हो, त्याने चूक कबूल केली. (असे उत्तर लिहिल्यास १ गुण द्यावा)

प्र. ३) चित्र पहा व चित्रातील काकांना कामाबाबत पाच प्रश्न विचार व ते खाली लिही. (गुण ५)

क्षेत्र : लेखन

उद्दिष्ट : हा प्रश्न मुलांचे प्रश्न कौशल्य तपासण्यासाठी आहे.

गुणदान : • सर्व वाक्ये प्रश्नार्थी आहेत आणि सर्व वाक्यांच्या शेवटी प्रश्नचिन्हे दिली आहेत याची खात्री करावी.

• तसेच प्रश्न चित्रातील व्यक्तीच्या कामाशी संबंधित आहेत याची खात्री करावी.

• प्रत्येक बरोबर प्रश्नास एक गुण द्यावा. स्थानिक भाषेचा स्वीकार करावा.

• प्रश्नचिन्ह नसल्यास एकूण गुणांपैकी अर्धा गुण कमी करावा.

प्र. ४) खालील बातमी मनात वाच आणि प्रश्नांची उत्तरे लिही.

(गुण ५)

योग्य उत्तरे व गुणदान

अ) सावित्रीबाई फुले

(गुण १)

ब) ३ जानेवारी, शाळेतील सर्व मुले-मुली, शिक्षक, ग्रामस्थ,

(गुण २)

महिला मंडळे उपस्थित होती.

(यापैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहिल्यास १ गुण द्यावा.)

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८ : शिक्षकांसाठी सूचना : इयत्ता - तिसरी : विषय - मराठी : (२)

क) सावित्रीबाईची वेशभूषा, भाषणे, नाटिका (गुण २)
(यापैकी एक बाब लिहिल्यास १ गुण दोन बाबी लिहिल्यास
२ गुण द्यावेत.)

प्र. ५) खालील चित्र पाहा आणि त्यावर आधारित गोष्ट लिही. (गुण ५)

क्षेत्र : स्व-अभिव्यक्ती (लेखी)

उद्दिष्ट : मुलांची अभिव्यक्ती तपासणे.

गुणदान : प्रमाणभाषेचा वापर अपेक्षित नाही.

गुण	निकष
५	चित्राच्या तपशीलात भर घालून, चित्रातील पात्रांना नावे देऊन गोष्ट लिहिली आहे. पात्रांच्या तोंडी संवाद/बोलणे घातले आहे.
४	चित्राच्या तपशीलात भर घालून, चित्रातील पात्रांना नावे देऊन गोष्ट लिहिली आहे.
३	संपूर्ण चित्राचा एकत्र विचार करून सलगपणे केलेले अर्थपूर्ण लेखन. पण गोष्ट असेल असे नाही.
२	त्रोटक किंवा अर्ध्यामुर्ध्या शब्दातील लेखन. वाक्यरचना काही ठिकाणी तरी नीट आहे.
१	यांत्रिकरित्या एकच वाक्य शब्द बदलून लिहिणे किंवा सुसंगत नसणारे विस्कळीत लेखन.
०	केवळ शब्द लिहिणे किंवा काहीही न लिहिणे.

प्र. ६) खालील प्रश्न दिलेल्या सुचनेनुसार सोडव. (गुण ५)

अ) संगीतकार, नाटककार (एक बरोबर आल्यास अर्धा गुण द्यावा.) (गुण १)

ब) वाट, मार्ग, रोड इ. पर्यायी शब्दांपैकी कोणताही एक शब्द स्वीकारावा. (गुण १)

क) टकटक (गुण १)

ड) शिखरावर - शिखर, वर, शिरा, शिर, राव, खरा, राख, वखर, खर (गुण १)

(यापैकी दोन शब्द लिहिल्यास प्रत्येक बरोबर शब्दास अर्धा गुण द्यावा.)

इ) खारूताई होती चपळ, सारखी तिची पळापळ. (गुण १)

चपळ नंतर स्वल्पविराम व शेवटी पूर्णविराम दिल्यास १ गुण द्यावा.

एकाच विरामचिन्हाचा वापर केल्यास अर्धा गुण द्यावा.

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८ : शिक्षकांसाठी सूचना : इयत्ता - तिसरी : विषय - मराठी : (३)

तोंडी प्रश्नांबाबत शिक्षकांना सूचना

प्र. ७) खालील उताऱ्याचे वाचन करून घेणे.

(गुण ५)

उद्दिष्ट :

- हा प्रश्न विद्यार्थ्यांची मूलभूत वाचन क्षमता तपासण्यासाठी आहे.

प्रश्नकर्त्यासाठी सूचना :

- हा प्रश्न तोंडी असल्याने एकेका विद्यार्थ्याला जवळ बोलावून घ्यावयाचा आहे.
- वर्गात जास्त मुले असल्यास दोन ते तीन दिवसात चाचणीचा हा भाग पूर्ण करता येईल.

प्रश्नकर्त्याने देण्याची सूचना : मी तुला एक उतारा वाचायला देणार आहे. तो उतारा मोठ्या आवाजात वाच.

उतारा :

समीर चेंडू उडवत होता; खाली येणारा चेंडू हातांनी पकडत होता. एकदा, दोनदा चेंडू पकडला आणि समीरला खूप आनंद झाला. त्याला वाटलं आणखी उंच उडवावा चेंडू, मग उडवला तसा. चेंडू वेगानं खाली आला. समीर तयारीतच होता. त्याने तो बरोबर पकडला. तो खूप आनंदी झाला. त्याला वाटलं आईला, बाबांना आणि ताईला दाखवावं. ते खूश होतील आणि मला शाबासकी देतील.

वाचनासाठी गुणदान :

गुण	निकष
५	उताऱ्याचे योग्य गतीने पूर्णविराम व स्वल्पविरामचिन्ह लक्षात घेऊन वाचन.
४	काही वाक्यांचे पूर्णविराम चिन्ह लक्षात घेऊन केलेले वाचन.
३	उताऱ्याचे प्रयत्नपूर्वक वाचन. वाचनातून वाक्याचा बोध होतो आहे.
२	मदत न करता शब्दांचे वाचन. वाचनातून वाक्याचा व अर्थाचा बोध होत नाही.
१	मदत करून काही शब्दांचे वाचन. वाचनातून वाक्याचा बोध होत नाही.
०	उतारा वाचण्यात रस दाखविला नाही, मदत करूनही वाचता आले नाही.

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८ : शिक्षकांसाठी सूचना : इयत्ता - तिसरी : विषय - मराठी : (४)

प्र. ८) खालील उताऱ्याचे वाचन करून घेणे.

(गुण ५)

उद्दिष्ट :

- हा प्रश्न प्रकट वाचनाचे कौशल्य तपासण्याबरोबरच मुलाचे आकलन तपासण्यासाठी आहे.

प्रश्नकर्त्यासाठी सूचना :

- हा प्रश्न तोंडी असल्याने एकेका विद्यार्थ्याला जवळ बोलावून विचारावयाचा आहे.
- वर्गात जास्त मुले असल्यास दोन ते तीन दिवसांत चाचणीचा हा भाग पूर्ण करता येईल.

प्रश्नकर्त्याने देण्याची सूचना : मी तुला एक उतारा वाचायला देणार आहे. तो उतारा वाच. मग मी काही प्रश्न विचारणार आहे. त्यांची उत्तरे तू द्यायची.

उतारा :

शकूची माय कामावरून आली. आज काम खूप होते. माय दमली होती. ती भिंतीला टेकून चटईवर बसली. शकू काचापाणी खेळत होती. ती उठली. शकूने भांडेभर पाणी घेतले. दोन चमचे साखर घातली. चिमूटभर मीठ घातले. लिंबाची फोड पिळली. सारे नीट ढवळले, सरबत तयार झाले.

शकूने मायला सरबत दिले. सरबताने मायचा थकवा गेला. शकूने एकटीने सरबत केले म्हणून मायला आनंद झाला. मायने शकूला जवळ घेतले. शकू हसली.

आता मुलाने वाचलेल्या उताऱ्यावर आधारित खालील प्रश्न विचारणे.

(गुण ५)

- उत्तरे शोधण्यासाठी उतारा परत वाचण्याची संधी मुलास द्यावी.

	योग्य उत्तर	गुण
अ) आई कामावरून घरी आली तेव्हा शकू काय करित होती? १) चटईवर बसली होती २) सरबत करत होती ३) काचापाणी खेळत होती	(३)	(१)
ब) शकूची आई भिंतीला टेकून का बसली? काम खूप होते, ती आज खूप दमली होती. (या दोन्ही बाबी सांगितल्यास २ गुण द्यावेत)		(२)
क) शकूने सरबत कसे तयार केले? भांडेभर पाणी घेतले. २ चमचे साखर घातली, चिमूटभर मीठ घातले, लिंबाची फोड पिळून सारे ढवळले. (यांपैकी २ बाबी सांगितल्यास २ गुण द्यावेत.)		(२)

संकलित मूल्यमापन २ : २०१७-१८ : शिक्षकांसाठी सूचना : इयत्ता - तिसरी : विषय - मराठी : (५)